

A könyvtárostól a műszaki szerkesztőig

Képzési tapasztalatok egy németországi tanulmányút nyomán

Nemrégiben a Hannoveri Szakfőiskola Információs és Kommunikációs Karán (Fachhochschule Hannover, Fachbereich Informations- und Kommunikationswesen) tehettem látogatást. Itt egyaránt képeznek könyvtárosokat, általános dokumentátorokat, élettudományi dokumentátorokat és műszaki szerkesztőket.

A szakok kialakulásának a történeti sorrendje is ez. A változások oka mindenek előtt a munkaerőpiaci helyzet volt. A közintézményekben egyre kevesebb az álláshely, míg a vállalatoknál is hasznosítható szakképzett-ség iránt van kereslet.

Persze az élettudományi dokumentáció (Biowissenschaftliche Dokumentation) szakon tanulók egy része kórházakban, klinikákon fog majd dolgozni, de igen sokan helyezkednek el a gyógyszeriparban, ahol a gyógyszervizsgálatok, az engedélyezés, a mellékhatásokkal kapcsolatos dokumentációt készítik.

A szak elnevezését szándékosan választották így. Azért nem lett orvosi dokumentáció, hogy hangsúlyozzák, hogy a medicina és határterületei mellett a képzésben (és a majdani elhelyezkedésben) szerepet kap a biokémia, zoológia, botanika vagy az agrártudományok.

Ilyen módon a dokumentátorok közreműködése kiterjedhet a környezetvédelmi, biometriai vizsgálatokra,

az adatfeldolgozásra és persze a szakirodalmi dokumentációra is.

A műszaki szerkesztők nem újságírók és nem fordítók, bár közvetítői szerepük rokonságban áll az utóbbiakkal. Műszaki ismeretekből annyit kapnak, amennyi ahhoz szükséges, hogy műszaki végzettségű kollégáikkal kölcsönösen értsék egymást és a műszaki tartalmakat érthetően tudják közvetíteni. Tanulnak gépgyártástechnológiát és elektrotechnikát, de a hangsúly az informatikán van. Ennek oka az, hogy az ipar egészét is egyre jobban áthatja a számítógépesítés, így igen sok számítógépes eszközt használnak a nem eredendően informatikai alkalmazásokban is. Ugyanígy egyre nagyobb súlyt kapnak a papíralapú dokumentumok mellett az elektronikus hordozón megjelenő változataik.

A műszaki szerkesztők képzésében jelentős helye van – mindenek előtt a szövegalkotással összefüggésben – a nyelvészeti ismeretek oktatásának. Az információ hatékony közvetítése érdekében pedig, pszichológiai, pedagógiai ismeretekre kell szert tenniük.

A 800 hallgatóból mintegy 200-200 tanul a két dokumentátori szakon, közel egyharmaduk lesz műszaki szerkesztő és csak a többiek könyvtárosok.

Az egyes szakokkal kapcsolatos tudnivalókat, ideértve az elhelyezke-

dési lehetőségeket nyomtatott tájékoztatókban és a főiskola WWW-szerverén elhelyezett anyagokban ismertetik. (<http://www.fh-hannover.de/ik/>)

Az oktatást PC- és UNIX-laborok, online-labor szolgálják. Az utóbbiban CD-ROM-okon és valódi online adatbázisokban kereshetnek. A könyvtárszakosok felkészülését egy oktatási PICA adatbázis szolgálja. Ebben majdnem élesben gyakorolhatják a katalogizálást. A fő hangsúlyt a Bréma, Hamburg, Mecklenburg-Elő-pomeránia, Alsó-Szászország, Sachsen-Anhalt, Schleswig-Holstein és Thüringia közös PICA-rendszerű katalógusának megtanulására helyezik.

A kar könyvtárában mintegy 30 000 kötet könyv és 250 folyóirat segíti a tanulást. A gyarapításra évi kb. 60 000 DEM áll rendelkezésre, amelynek nagyjából a felét költik folyóiratok és könyvsorozatok beszerzésére.

A képzés minden szakon nyolc féléves. Ebből két teljes szemeszter gyakorlat és a gyakorlatok összesen hat hónapot töltenek ki.

Igen nagy jelentőséget tulajdonítanak a projektmunkának, mely valós igények kielégítését szolgáló feladatok megoldását jelenti. Ez lehetővé teszi, hogy a tantárgyak határainak figyelmen kívül hagyásával, életszerű körülmények között dolgozzanak. A tanulás így problémaközpontú, intenzíven elsajátíthatók a kooperatív viselkedés szabályai és hallgatók tapasztalatokat szerezhettek az egyéni és csoportos munkaszervezés terén. A projektmunkát egy meghatározott

cél, egy rögzített kezdő és végpont, a tevékenység viszonylag nagy volume-ne és a megvalósítás egyszerű volta jellemzi. (Hellmann, W., Seegers, T., Schlaefel, K., Roth, V.: Projektarbeit im Ausbildungsbereich Bibliothekswesen, Information und Dokumentation. Erfahrungen und Anregungen. Hannover, 1990. p. 8–10.)

Mindez összességében még gyakorlatközpontúbbá teszi az amúgy is gyakorlatias képzést.

A könyvtárszakra és mindkét dokumentációs szakra járók egyaránt tanulnak információsziológiai ismereteket, ideértve a társadalomtudományi módszerek alkalmazásának kérdéseit, így kérdés- és felmérés-technikát.

Ugyancsak közös a tartalmi feltárás tantárgy. Eredetileg mindhárom szakon azonos volt terjedelme és tartalma, de az élettudományi dokumentáció szakosok az orvosi diagnózis problémáival kapcsolatosan is tanulnak osztályozásról, így az ő esetükben tartalmi feltárás néven elsősorban adatbázisok indexelésére koncentrálnak és ezt a tevékenységet gondosan összehangolják az online irodalomkutatási órákon tanultakkal.

Azonos viszont a tárgy tartalma az általános dokumentáció- és a könyvtárszakosok számára. Amit talán mindhárom szak anyagából ki kell emelnünk, hogy viszonylag nagy jelentőséget tulajdonítanak a nyelvészeti alapoknak, a mikro- és makrostruktúráknak.

Koltay Tibor

Egymásra utalva...

*Olvasás és könyvtárkultúra határon innen és túl.
Az MKE Olvasószolgálati Szekciójának konferenciája
a határon túli magyar könyvtárosok részvételével
a Millecentenárium jegyében*

*„A könyv nyelvünk, kultúránk maradandóságának,
fontosságának, megújulásának biztosítéka,
vigyáz magára, megvédi magát.
Ma is, holnap is.”*

(Domokos Géza)

Az MKE Olvasószolgálati Szekciója közel egy évtized óta végzett tevékenységével a határon túli magyarság körében – a magyarlakta területek olvasási kultúrájának vizsgálata, támogatása, könyvekkel és szakkönyvekkel való ellátásának segítése, a társszervezetekkel való kapcsolatfelvétele, kapcsolattartása, az évenkénti egy-egy konferencia megszervezése Erdélyben, Kárpátalján, a Muravidéken, a Felvidéken, Burgenlandban – rendkívül jelentős könyvtárszakmai feladatot vállalt magára – idézem dr. Nagy Attila olvasáspszichológust, a HUNRA (Magyar Olvasás Társaság) alelnökét. Reméljük, ez valóban így is van. Ezért is gondoltuk, hogy a határon túli magyarság könyvtárosaival, társszervezeteivel szervezett nemzetközi konferencia a Millecentenárium jegyében Magyarországon történő megrendezése külön jelentőséggel bír majd, hisz úgy érezzük, hogy a határ mindkét oldalán élő magyar kollégák számára egyaránt rendkívül fontosak azok a szakmai összejövetelek, amelyeken a környező országok sok tekintetben hátrányos helyzetűnek mondható magyar könyvtárosai a hazai szakemberekkel találkozáskor eszmét cserélhetnek a közös cél, az anyanyelvi kultúra megőrzésének és terjesztésének lehetőségeiről, állapotáról, eszközeiről, hatékony módszereiről.

A konferencia megrendezésére 1996. november 7–9-én Kecskeméten, az impozáns, szintén a Millecentenárium évében átadott Katona József Megyei Könyvtár épületében került sor. Nagy örömkre a fentebb felsorolt valamennyi határon túli magyar terület és a Vajdaság is képviseltette magát. A három napos rendezvény programjaiból a november 8-i konferencia előadásairól szeretnék a tisztelt olvasónak részletesebben beszámolni. *A nyitó előadást Tabajdi Csaba címzetes államtitkár, a Határon Túli Magyarok Hivatalának elnöke tartotta. Meleg szeretettel köszöntötte a határon túli magyarság, valamint a könyvtáros szakma képviselőit. Nagy örömmel nyugtázta, hogy mi is fórumot adtunk ennek a találkozóknak. A Magyarország kapcsolatai a szomszédos országokkal, különös tekintettel a határon túli magyarok helyzetére című előadásában érintett valamennyi problémát, témát, ami ma a magyarságot a határok mindkét oldalán foglalkoztatja ezen a területen. Előadásában kitért sok olyan témára, melyet a ma-*

gyar–magyar párbeszéd szempontjából elengedhetetlenül fontosnak tartott. Hangsúlyozta, hogy az autonómia-szigetek építése, az anyanyelv ápolása, a határon túli magyarság autonómiája érdekében egyszerre kell felülről, a nagy politika szintjén küzdeni, ugyanakkor semmi sem pótolja azt a küzdelmet, amit a mindennapi életben a magyarság megmaradásának érdekében egy tanár, egy könyvtáros vagy egy lelkész tesz. Vannak reményre jogot adó törekvések a Kárpát-medencében a magyarság számára. Az egyik esélyt abban látja, ha helyi szinten a helyi társadalom szerveződik, vagyis etnikai alapú területi autonómia jön létre. Az alapszerződések a kisebbséghez tartozó személyek jogait tartalmazzák, amelyeket a csoportjukhoz tartozók tagjaikkal közösen gyakorolhatnak, ez autonóm közigazgatást, vagy helyi közigazgatást, személyi elvű autonómiát vagy különleges státuszt jelent, de nem jelent etnikai területű autonómiát. A falakba való ütközés nem jelenti azt, hogy le kell mondani róla. Befejező szavaiban azt kérte, hogy a magyarországi közvélemény és a magyar társadalom mutasson nagyobb nemzeti szolidaritást a határon túli magyarság iránt, a határon túli magyarok ügye iránt, mert ez további erőt adhat az ott élő magyarságnak.

Tókéczki László történész előadásának témája az integráció és dezintegráció volt. Ez a problémakör az emberiség történetében, a politika történetében folyamatosan jelen van. Kihangsúlyozta, hogy az integráció azon múlik, hogy az egyes emberek fejében, tudattartalmaiban, értékvilágában, viszonylataiban mi van jelen, milyen az egyén értékelvi, szimbolikus, identitástudata. Az identitás nem más, mint egy hovatartozási érzés, nem választási lehetőségek kérdése. Egy közösség akkor stabil, akár család, faluközösség vagy nemzet, ha az emberek nagy többsége képes áldozatot hozni az adott közösségért, ha azonosul vele, ahhoz a közösséghez köti nyelve, gondolkodásmódja, vallása, életvitele. Az integráció modellben mindig vannak túlnyomó erők. Nem lehet az egyközpontú integráció az állam érdeke. Nem az integráció ellen szól, hanem azt hangsúlyozza az előadó, hogy az integráció nem old meg minden problémát. Magyarországnak a szabadság jegyében való felzárkóztatása Európához lehetetlen a mai gazdasági helyzetben. A magyar nép, mint egyetemes nemzet, meg akar maradni valóságos közösségként az európai közösségen belül, és ehhez az integrációs politikát felelősségteljesen kell kidolgozni. Az európai integrációnak az a problémája, hogy az egyes ember menekül az általa nyújtott értékvilágból. Nincs olyan tartós integráció, amely nem a személyiségeknek a tudattartalmában, szokásaiban van jelen. Mi az integrációnak azzal tesszük a legnagyobb hasznát, ha az egyetemes magyarságnak a belső integritását növeljük. Olyan közösségként tudunk az európai integrációhoz kapcsolódni, amelyik ebből a szempontból tud új impulzusokat adni. A magyarság, az osztrákok, vagy bármely európai kis náció akkor tud igazán hozzájárulni valamivel az európai integrációhoz, ami távlatában nagyon pozitív, ha e tekintetben a sajátját tudja nyújtani. A kulturális diverzitásnak, a magyar kultúrának azt a tapasztalatát adja, amit mások nem tudnak megfogalmazni, mert nekik más van.

Gergely András történész előadásában, melynek címe „1100 év Európában”, nem az 1100 év történelmét, hanem mint problémát, mint jubileumot, mint évfordulós eseményt, mint az 1100 éves Kárpát-medencei itt létünket közelítette meg. A magyarhoz hasonlóan más népek is vándoroltak, más népek is megérkeztek valahonnan, mégis a magyarok vándorlása és megérkezése, nemzetté válása

más, mint a többi népé. Más népeknél a nemzetté válás különböző népelemeket egyesített. Olyan, hogy francia nép – nem volt. Voltak frankok, gótok, neolatíkok, akik egyesültek, mikor oda megérkeztek az évszázadok során. Közismert, hogy Németországban a különböző tartományok mai napig őrzik a sok évszázados különbségeket. A magyarok viszont tényleg magyarok. Hét magyar törzs érkezett meg a Kárpát-medencébe, és a magyar nép folytonossága megvan mind a mai napig. A magyar nép már az 1100 év előtti időkből is körülhatárolható népcsoport volt. A magyar az egyetlen nomád nép, amelynek sikerült fennmaradnia. Az összes többi nomád nép szétszóródott, beolvadt, eltűnt. A szentistváni tett, az államalapítás óriási jelentőségű tény. Ebben az Árpád-házi dinasztiának nagy szerepe volt. Végérvényesen ez biztosította megmaradásunkat. Ez azért sikerülhetett, mert a honfoglaló magyarok is már egy fejlettebb szervezetet képviseltek, mint a többi vándorló népek. A másik ok az, hogy a többi nomád nép rengeteg népcsoportot, különböző nyelvű és vallású népeket alkotott, a honfoglaló magyarság azonos nyelvű, vallású népként érkezett hazánkba. A Szent István-i államalapításból még nem következett volna, hogy fennmaradjunk a következő ezer esztendőre. Megmaradásunk okai az ezer esztendőben a következő tényekben találhatóak. Elsősorban demográfiai sikerült a népet megőrizni. A másik ilyen tényező: a nyelv. A magyar nyelv különleges nyelv, nincs esélye arra, hogy beolvadjon más nyelvcsaládba. A magyar nyelv hasonlító képessége is csekély. Ebből következik, hogy mi a nemzetiségeinket nem tudtuk asszimilálni. De a magyar nyelvterületen 1500 km-re is mindig megvolt a nyelvi megértés. A nyelvnek iszonyatos kohéziós ereje volt és van, amit döntőnek kell tekinteni. A magyarok soha nem töltötték ki teljes terjedelemben a Kárpát-medencét. Mindig éltek itt más nemzetiségek, csak nem ilyen arányban. A nemzetiségek ittmaradása, sokévszázados békés egymás mellett élése abból fakad, hogy a magyarságnak keletről hozott magatartása, hogy türelmet, toleranciát tanúsít a más kultúrájú, más nyelvű, más vallású népek iránt. Soha nem volt Magyarországon etnikai villongás, mint volt a középkori vagy újkori más európai országokban. Még ma is a magyarság alkotja a Kárpát-medencében az abszolút többséget, csak már más területi elosztásban, még mindig 51% a magyarság aránya. A tatár, a török pusztítása, az erőszakos germanizálás, és a magyarság számára a legnagyobb tragédia, Trianon túlélése után ma fenyegeti-e létünket veszély, tette fel a kérdést az előadó. A mostani primitív angol feliratozás, mely hódít az országban, csak részletkérdés. Ma Magyarország legsúlyosabb veszélyeztető tényezője a demográfiai kérdés és az erkölcs – mint a lét és nemlét kérdése. A demográfiai tendenciák ma olyanok, hogy nem érjük meg a háromezredik évet. Modern nemzetek esetében még kihalást nem regisztrált a história. Népeket már kiirtottak, járvány pusztított, de úgy nem, ahogy a magyarság népessége zsugorodik, az előreledés folyamata a jelenlegi tendenciák szerint hamarosan visszafordíthatatlanná válik és 500 év múlva nem lesz magyarság. Megmaradásunk másik tényezője az erkölcsben keresendő, az erkölcs a társadalmi lét alapja, nélküle a nemzeti kohéziós szálak esnek szét.

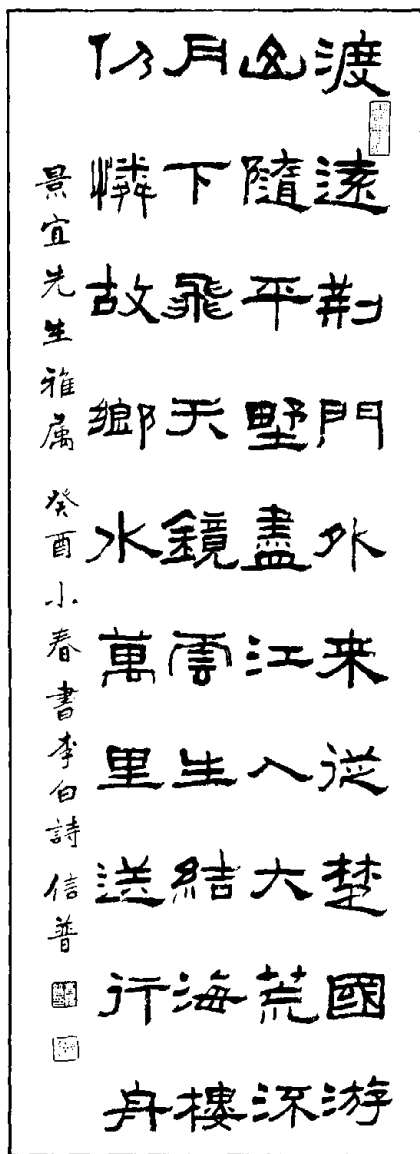
Gereben Ferenc a TLA Középeurópa Intézet tudományos főmunkatársa hét országra kiterjedő szociológiai felmérés eredményeit tárta elénk „Történelmi tudat és olvasáskultúra 7 ország magyarsága tükrében” című előadásában. Azok akarunk maradni, akik vagyunk, idézett az előadó egy középkori ház falán olvas-

ható feliratot az identitástudat egyszerű megfogalmazásaként. Arra a kérdésre keresve a választ, hogy a gyökerekből, a múltból kiágaztatott válaszra, hogy mik is vagyunk, következik-e valamilyen jövőépítő mozzanat. Annak a tisztázására, hogy hová tartunk, vannak-e egyéni és közös céljaink. Ami a hét középeurópai ország magyarságának történelmi tudatát illeti, kérdéseket idéztek a vizsgált személyekhez. Rákérdeztek a nagyrabecsült történelmi személyekre, a nagyra értékelt történelmi eseményekre és ugyanezt negatív oldalról. Az előadó a magyarországi válaszokat összemérte a határon túli régiók válaszaival. A nagy történelmi személyiségek nevei minden megkérdezettnél szerepeltek: Széchenyi, Kosuth, Mátyás király, Szent István és Petőfi. Az első négy név mindenütt az első négy-öt név között, de Petőfi helyett Ausztriában (az emigráns magyarok körében) Teleki Pál, Szlovéniában ugyanaz az öt név, a Vajdaságban Petőfi helyett Tito. Az Erdélyiekénél az öt név azonos, csak Mátyás király áll az élen, Kárpátalján Rákóczi kerül Petőfi helyére, Szlovákiában teljesen megegyezik a lista a magyarokéval. Az eszményképek egyre inkább háttérbe szorulása egyfelől szomorú tény, de pozitívum az, hogy ez az építő, alapító, védelmező attitűd, ami Széchenyi életörő szerepében, vagy Mátyás és Szent István hangsúlyozásában jelentkezik, mindenképpen pozitívum. A nagy történelmi események sorrendjében 1848 áll az élen, és 1956 a második helyen Magyarországot kivéve, ahol csak a megkérdezettek 7%-a sorolta ide 1956-ot. Magyarországon augusztus 20-a lett a legnépszerűbb ünnep. A negatív történelmi események listáját minden országban Trianon vezeti, kivéve Magyarországot. Idehaza ez kevésbé tudatosult, de a határon túli magyarság egyértelműen a legnegatívabb történelmi eseménynek Trianont tartja. Majd az I. és II. világháború és a Mohácsi vész a sorrend. Minden régióban megjelennek a lokális tragédiák is. A negatív történelmi személyek listáját mindenütt Hitler és Sztálin vezeti, majd a fasiszmus és bolsevizmus helyi helytartói. Magyarországon Sztálin neve csak a megkérdezettek egyharmadánál kerül a második helyre. Hitler itt is az első, de hogy a két név nem követi nálunk egymást, világosan jelzi a magyar társadalom tudatbéli zavarait, a történelmi tudat zavarait. Amit úgymond tudatosan hoztak létre és mindmáig ragaszkodunk hozzá. Az előadó szerint összevetve az adatokat, a legpozitívabb identitástípus az identitásvállaló és a magyar kultúrából kitekinteni is tudó történelmi típus rendelkezik a legpozitívabb identitásbeli fedezettel. Gereben Ferenc olvasáskultúrára vonatkozó vizsgálatait az előadó tollából olvashatóak az Új Pedagógiai Szemle 1996/3. számában. Előadásából azért kiemelném, hogy elemzése alapján azt tapasztalja, egyértelműen kimutatható, hogy az olvasási kultúra identitást megtartó intézményként funkcionál, nemcsak kisebbségi helyzetben.

Nagy Attila olvasáspszichológus „A legkisebb fiú üzenete” irodalminak hangzó címet adott előadásának, de ez a cím három olyan tételt takart, amelyek megvitatása mindannyiunkat kell, hogy foglalkoztasson. 1. Üzenetre van szükségünk, mert elbizonytalanodtunk. 2. Kik vagyunk és mit érünk, ha könyvtárosok vagyunk? 3. Mi a dolgunk, mi a feladatunk a jelenlegi helyzetben? Elbizonytalanodtunk, mert mindannyian permanens fenyegetettségben élünk. Gyakran elhangzik manapság az, hogy bennünket nem lehet eltartani, nekünk takarékosabban kell élnünk, önmérsékletre törekedjünk, mert nincs ránk pénz. Ez az egyik konkrét bizonytalanság. Másrészt a könyvtári szaksajtó is szinte csak azzal van tele, hogyan lehet pénzt szerezni. Ám a bizonytalanság ellenére néhány dolog

választ ad arra, kik vagyunk és mit érünk. Ezen a nyáron a Sonda Ipsos 5 ezer embert kérdezett meg Magyarországon, mit jelent számára a kultúra. Az 5 ezer ember egyharmada azt mondta, hogy a könyv, az olvasás, a műveltség, az irodalom ismerete jelenti elsőként a kultúrát. Minden romló tendencia ellenére ma Magyarországon, nyilván a tradícióknak köszönhetően, az emberek egyharmada úgy tartja, hogy a kultúra első pillére a könyv, az olvasás. Arra a kérdésre, hogy mi az, ami az életben fontos a mai magyar társadalom számára, a válasz az volt, hogy a család, a pénz, a munka, a szabadidő és a kultúra, azaz egy nagyon józan, realista, földhözragadt értékrendet állítottak föl. A teljes magyar társadalmat reprezentáló vizsgálati alanyok arra a kérdésre, hogy lakóhelyükhöz legközelebb melyek legyenek azok az intézmények, amelyeket el lehet érni, első helyen a videotéka, de szorosan mögötte a könyvtár volt. Mit is érünk, ha könyvtárosok vagyunk? Egy nemzetközi összehasonlító vizsgálatban a magyarországi adatoknál volt a legnagyobb távolság az elméleti és a tényleges várható eredmények között, amikor 14 éves gyerekek olvasni tudását vizsgálták. Vagyis az eredmények sokkal jobbak, mint ami az objektív körülményekből következne. A sokkal pozitívabb eredmények mögött a családi könyvtárak, könyvtárosok, pedagógusok állnak. És hogy mi a dolgunk? A következő grafikon azt ábrázolta, az adatsor arról szólt, hogy az utóbbi öt évben a mai ma-

gyar gyerekek olvasni tudása milyen mértékben romlott. Romlott. Radikálisan és jelentősen. Tehát az üzenet első fele az, hogy a helyzet sokféle oka miatt a gyerekeink egyre kevésbé tudnak olvasni. A másik fele pedig a következő: alig lehet ma olvasni arról, ami a könyvtárak alapvető funkciója, az emberiség kulturális örökségének megőrzése és továbbadása, valamint arról, hogy a könyvtárnak egy szociális minimum részét kellene képezni. A legkisebb fiú, aki útja során segít a bajbajutottakon, ereje megsokszorozódásával küzdi le a legnehezebb akadályokat azok segítségével, akiken ő segített. A példaértékű üzenet számunkra az, hogy egymást segítve, egymást erősítve munkálkodjunk tovább.

Kálóczi Katalin, a Művelődési és Közoktatásügyi Minisztérium tanácsosa, valamint *Hubert Ferenc*, a Pro Hungaris Kulturális Értékközvetítő Alapítvány ügyvezető igazgatója azért kértek szót, hogy megragadva az alkalmat, a jelenlévőknek elmondhassák, szándékuk a közvetítés. Az alapítványt azért hozták létre, hogy a határon túli magyar könyvtárügyet szervesen és koordináltan tudják támogatni, a pénzforrásokat és az emberi tudást összeadva tevékenykedjenek. E célból megalakult 1995-ben a Határon Túli Kisebbségi Könyvtárosok Tanácsa, amely kuratóriumi rendszerben támogatja a határon túli könyvtárakat. A következő feladatokat tűzték ki célul: a könyvtáros képzés, továbbképzés megoldása; a magyar állományok védelme; a hírlapállomány, folyóiratok hiányának felszámolása; a könyvadományok célbajuttatása; a pénzhiány miatti működési lehetetlenségek leküzdése.

Róth András Székelyudvarhelyről, a Benedek Elek Tanítóképző tudományos gyűjteményének könyvtárosa „A múlt idő sodrában avagy rekviem a határon túli iskolai könyvtárakért” címmel tartott előadást. Előadása a 3K e számában olvasható.

Kiss Jenő, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület könyvtári szakosztályának elnöke az erdélyi közkönyvtárakról, az állami könyvellátás helyzetéről beszélt. Előadásából kiemelném azt a problémát, hogy az állománygyarapítás még azokon a helyeken is nehéz, ahol a

magyarság többségben él – két nyelven gyarapítanak, kompromisszumokat kell kötniük. Azokban a megyékben pedig, ahol a magyarság szórványban él, van olyan könyvtár, ahol az utóbbi években egy magyar könyvet sem vettek. A könyvtárak és könyvtárosok helyzete 1989 után kezdett el javulni. Annak előtte 3 jelentős leépítés volt a könyvtárosok körében. 1975-ben minden községi könyvtárost egy rendelettel elbocsátottak. Nagyon kis tiszteletdíjért tanügyi káderek végezték a könyvtárosi munkát. Megszűnt maga a könyvtáros oktatás is. 1989 után újra beindult a könyvtárosképzés, visszaállították a községi könyvtárosokat. A romániai magyar olvasókban nincs hiány, sőt rohamosan nő a számuk. 1989

előtt alig tudtak könyvet adni az olvasóknak. Hét év alatt sokat fejlődtek a könyvtárak. Mindenképpen pozitív folyamat indult meg Erdélyben a könyvtárügy terén. Az előadó bízik abban, hogy azok a demokratikus változások, amelyek most kezdődtek Romániában, tovább segítik ezt a folyamatot.

Pillich Katalin, a Kolozsvári Heltai Alapítvány könyvtárának vezetője, egyben a kolozsvári egyetem magyar tanszékén működő könyvtáros szak speciális könyvtáros kurzusának, a magyar könyvtáros szaknak vezetője is. Előadásában arról beszélt, hogy egy alapítványi forma keretében, Közép-Erdély szörvány magyarlakta településeinek könyvtár problémáinak a megoldására 1991-ben létrejött az EMKE, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, és ezen belül a Heltai Gáspár Alapítvány. 1992-ben a kolozsvári gróf Mikó Imre Könyvtárban kezdték el tevékenységüket, mint báziskönyvtár, indult el működésük. Tevékenységük főbb területei: könyvtáros képzés, könyvtári tevékenység, szakmai fejlesztés, általános közművelődési támogatás és a gazdasági háttér támogató tevékenység megszervezése. Munkájuk két fontos iránya: a sajátos, hagyományos értékek megőrzése, valamint az európai nagy kultúrák, más népek kultúrájának, kulturális értékeinek megismerhetővé tétele, ami segíti az európai szellemi körforgalomba való bekapcsolódást.

Halász Péter, a kassai könyvtár igazgatóhelyettese a 12-13 éves magyar és szlovák gyerekek körében végzett felmérések elemzése kapcsán beszélt a gyerekek olvasási szokásairól, érdeklődési köréről, legkedvesebb olvasmányairól, TV-nézés, rádiózás, videózás szokásokról és egy érdekes kezdeményezésről, hogyan választanak olvasó királyt – ami óriási érdeklődést váltott ki a hallgatóság körében is.

Lőrincz Lívia, a Kárpátaljai Magyar Könyvtáros Egyesület elnöke, a beregszászi Városi Könyvtár igazgatója a kárpátaljai magyar könyvtárosok üdvözlét hozta. Örömmel fogadták az Olvasószolgálati Szekció meghívását. A mélypontra jutott ukrán gazdaság nehézségei a kárpátaljai magyarságot még jobban sújtják, hallottuk az előadótól. Könyvtáraik, könyvtárosaik 5 éve nem kapnak az államtól semmilyen támogatást. Lőrincz Lívia kiemelte, hogy a konferencia címében megfogalmazott „Egymásra utalva” cím tartalma olyan aktuális, mint még soha. Könyvtárosaik fél éve még fizetést sem kapnak. A következő évtől a könyvtárakat a bezárás veszélye fenyegeti. Elismeri ezt az államtól a községek vezetőjéig mindenki, de egyetlen lépést sem tesznek annak megakadályozására. Perspektíváról nem, csak a túlélésről, a megmaradás esélyeiről szólhat. Kárpátalján 1996. január 1-én 1360 működő könyvtár volt. Ezek közül magyar olvasókat kiszolgáló 120. 1995–96-ban 45 könyvtárat zártak be, 68 fél státuszban működik. Könyvtárkultúránk erősen hanyatló. A magyarlakta települések könyvtáraiban a mélypontra lévő anyagi helyzet miatt erősen csökkent a könyvigény, az olvasási igény. Csökkent a könyvtárak látogatottsága a gyakori áramszünet miatt. A családok nagy többségének elszegényedése miatt, a könyvesboltok szegényes kínálata lehetetlenné teszi a könyvek megvásárlását. Ezért a könyvtáraknak még nagyobb szerep jut. A könyvtárosok minden erőfeszítést megtesznek, hogy az olvasók könyvhöz jussanak. A magyarországi könyvtárosoknak, a testvérkönyvtáraknak köszönhetően gyarapodtak könyvtáraik, amelyért az előadó meleg szavakkal mondott köszönetet.

Végh László, a szlovákiai Somorlyán létrejött Bibliotheca Hungarica igazgatója előadásában a Bibliotheca létrejöttéről, működéséről beszélt. 6 évvel ezelőtt

a szlovákiai magyar értelmiség elhatározta, hogy megpróbálja egybegyűjteni, egy helyen létrehozni a Szlovákiában 1918 óta napjainkig kiadott magyar nyelvű könyveket és folyóiratokat, különböző nyomatványokat. Elhatározásuk sikerrel járt, a Bibliotheca megvalósult, önszerveződéssel jött létre, a szlovák kormány nem szólt bele idáig. A könyvtár a szlovákiai magyarság szellemi igényeit próbálja kielégíteni. Ezzel együtt felvállalják az értékmentést, az értékmegőrzést. A Délsláv térség magyar kollégáit a Muravidékről és a Vajdaságból képviselték. A szlovéniai területen lévő Muravidékről, Muraszombatból a Területi és Tanulmányi Könyvtár magyar nyelvű báziskönyvtárosa, *Papp József* előadásában a régiójukhoz tartozó falvak bibliobusszal való, úgynevezett mozgókönyvtári ellátásról, a muraszombati tanulmányi könyvtár és a szlovéniai könyvtárak – benne a régió könyvtárainak számítógépes hálózatával ismerkedhettünk meg. (Előadása e számban olvasható.)

A Lendvai Járási Könyvtárat *Halász Márta* képviselte. Előadásában arról szólt, hogy Szlovéniában a kb. 8 ezer magyar, akinek nagy többsége Lendván él, hol, hogyan és mit olvas. A magyar lakosság három járáshoz, kettő a muraszombati, egy a lendvai könyvtár hatásköre alá tartozik. A lendvai járás kétnyelvű terület, szlovén és magyar, ami azt jelenti, hogy a polcon egymás mellett találhatóak a magyar és szlovén könyvek, és minden, ami a működéssel kapcsolatos, két nyelven történik. Mind a magyar, mind a szlovén könyvek vásárlását a szlovén állam finanszírozza. A kormány köztudottan pozitív nemzetiségi politikát folytat.

Matuska Mária, aki Újvidéken a Petőfi Sándor Könyvtár munkatársa és a Petőfi Olvasókör vezetője, „A Magyar olvasóköri és közkönyvtári jelentés Újvidékről a Millecentenáriumi esztendőben” címet adta előadásának.

Hajnal Jenő, a zentai könyvtár igazgatója a vajdasági könyvtárakról és könyvtárügyről adott áttekintést előadásában. Korábban a Vajdaságban valamennyi könyvtártípus szakfelügyeletet a Vajdasági Központi Könyvtár, a Matica Srpska könyvtára látta el. A legújabb jogszabályok ezt a felügyeletet a belgrádi szerb nemzeti könyvtárra ruházták át, kivéve a vajdasági egyetemek, főiskolák, tudományos és kutató intézetek könyvtárait, amelyek szakmai ellenőrzését továbbra is a Matica Srpska végzi, ugyanakkor a közművelődési közkönyvtárakét egy-egy központi könyvtár, a Bácskában és a Bánságban összesen öt, a szabadkai, a zombori, az újvidéki, a nagyikindai és a nagybecsbereki. Az új politika a vajdasági könyvtárak felügyeletét nem bízta még a Matica Srpskára sem, erős centralizáció kezdődött. A különböző régiók létrehozásával, a felügyeleti szervek kialakításával a Vajdaságban hat olyan egységes körzetet hoztak létre, amelyek minden egészséges csoportosulást felrúgtak. Ez a választási politikát segítette, hogy tömb magyar, nemzeti magyar csoportosulás ne jöjjön létre. Így került például a Tisza-mente, ahol a tömb magyarság él, a kikindai körzethez, ezáltal ugye kisebbségbe sorvasztva, a könyvtárak felügyelete is ilyenformán történt, hogy a szerveződés, önszerveződés minél nehezebben jöhessen létre. Felvetett az előadó több olyan lehetőséget, amely segítene a mostani nehéz gondokkal küzdő, kisebbségi sorban levő könyvtárak helyzetén. Megkönnyítené a könyvek, az olvasás, a magyar kultúrát népszerűsítő rendezvények, irodalmi estek, író-olvasó találkozók, könyvkiállítások, könyvvásárok megszervezését, elsősorban magyarországi művészek, irodalmárok, közművelődési szakemberek révén. Szeretné megalakítani

a vajdasági magyar könyvtárosok és könyvbarátok szakmai szervezetét. Előadása végén Hajnal Jenő meghívta az MKE Olvasószolgálati Szekcióját 1997 tavaszára a Vajdaságba, mivel a szekció bejárta már a Kárpát-medencét, de ebbe a régióba még nem jutottak el. A meghívást örömmel fogadtuk, remélve, hogy a kapcsolatfelvétel a határon túli magyarság újabb csoportjával további lehetőségeket nyújt az együttműködésre, a hatékony segítségnyújtásra, a gondok közös leküzdésére.

Tudom, hogy a mi fórumunknál magasabb szinten sem tudnak sok problémát megoldani a határon túli magyarság – maradjunk a mi területünkön – könyvtárügyében, de talán nem zárult le ez a konferencia eredménytelenül. Ez a konferencia nem a kapcsolatfelvétel, hanem a további együttműködés lehetőségeinek adott teret.

dr. Nemes Erzsébet

Kedves Olvasónk!

Szeretnénk felhívni szíves figyelmét, hogy az 1996. évi CXXVI. törvény értelmében, mely a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti közcélú felhasználásáról szól, mindannyiunknak jogunk van arra, hogy befizetett adónk 1%-ának közcélú felhasználásáról a törvényben megjelölt kedvezményezett javára rendelkezünk.

Az Országos Széchényi Könyvtár Corvina Alapítványának célja, hogy az OSZK, a magyar nemzeti könyvtár programjait, feladatait támogassa, ezen belül elsősorban a kulturális és fejlesztési tevékenységet elősegítse; a régi értékes dokumentumok beszerzését, a meglevő állomány védelmét, restaurálását segítse; a nemzeti gyűjtemény értékeit kiadványok és kiállítás formájában bemutassa, valamint a szolgáltatások fejlesztését támogassa.

Ezúton is kérjük, ha az Alapítvány törekvéseivel egyetért és tevékenységünket támogatni kívánja, hogy 1996. évi adójának egy százalékáról a Corvina Alapítvány javára rendelkezék, amelynek alapszabálya megfelel a törvény előírásainak.

Az Országos Széchényi Könyvtár Corvina Alapítványa adószáma:

19020350-1-41

Köszönettel:

Országos Széchényi Könyvtár